

Lapsen oikeuksien sopimus 25 vuotta Suomessa – teemana yhdenvertaisuus

Tehtäviä ja harjoituksia alakoulu- ja yläkouluikäisille,
toisen asteen opiskelijoille sekä vanhempainiltoihin

*Alexaator,
yhdenvertaisuuden supersankari
(tehtävä s. 4)
Piirtänyt Aleksis S.*

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa [Lapsenoikeudet.fi](https://www.lapsenoikeudet.fi)

Ihmisoikeuskasvatus on osa opetusta

Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkosto on koonnut yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen liittyviä tehtäviä ja harjoituksia alakoulu- ja yläkouluikäisille, toisen asteen opiskelijoille sekä vanhempainiltoihin. Tehtävien soveltuvuus näille ryhmille on merkitty tehtäväkohtaisesti.

Esimerkiksi alakouluikäisille suunnatut tehtävät ja harjoitukset sopivat hyvin yhteiskuntaopin oppiaineen opetukseen. Tehtäviä ja harjoituksia voi hyödyntää esimerkiksi lapsen oikeuksien viikolla (vko 46, vuonna 2016 14.–20.11.) sekä lapsen oikeuksien päivänä.

Lapsilla on omat oikeudet

YK:n lapsen oikeuksien sopimus täyttää Suomessa 25 vuotta kuluvana vuonna.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus

- koskee jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä
- on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus
- solmittiin vuonna 1989
- on ollut Suomessa voimassa lainsäätöinä vuodesta 1991

Juhlavuoden teemana on yhdenvertaisuus

Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkosto tekee lapsen oikeuksia tunnetuksi Suomessa. Verkostoon kuuluvat lapsiasiavaltuutettu sekä lukuisia lapsi- ja perhetoimijoita. Yhteistyöverkoston toimintaa koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto.

Vuoden 2016 teemana on **yhdenvertaisuus lapsia ja nuoria osallistaen**. Yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö kuuluvat lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteisiin.

Lapsen oikeuksien päivää vietetään 20.11.

Lapsen oikeuksia juhlistaan vuosittain marraskuussa **lapsen oikeuksien viikolla (vko 46)** sekä **lapsen oikeuksien päivänä 20.11.**, mutta teema näkyy ja kuuluu pitkin vuotta.

Lue, mitä juhlavuonna tapahtuu osoitteessa www.lapsenoikeudet.fi.

Toteuta viikon tai päivän vietto PopUp-koulun mallin mukaan, jossa osallistat lapset ja nuoret mukaan päivän suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Lisätietoja työkalusta: www.popupkoulu.fi

Lapsenoikeudet.fi tarjoaa kattavasti tietoa lapsen oikeuksista

Lapsenoikeudet.fi on lapsen oikeuksiin liittyvää tietoa kokoava sivusto. Sivustolta löydät myös lapsen oikeuksien viestintään liittyvät uutiset, toimenpiteet ja tapahtumat. Hanke on saanut tukea opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotyön avustuksista.

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

- alakouluikäiset
- yläkouluikäiset
- toisen asteen opiskelijat
- vanhemmat

Tehtäviä ja harjoituksia

Lapsen oikeudet toiminnallisesti – opas kasvattajille lasten ihmisoikeuskasvatukseen

- **Materiaalin tuottaja:** UNICEF (2015)
- **Kohderyhmä:** alakouluikäiset, yläkouluikäiset
- **Oppiaine:** Biologia ja maantieto, Historia ja yhteiskuntaoppi, Ilmaisutaito, Liikunta ja terveystieto, Uskonto ja elämäkatsomustieto, Äidinkieli/kirjallisuus

Esittely:

Opas sisältää työpajarunkoja, joiden kautta voi käsitellä lapsen oikeuksia oppilaiden arjesta tuttujen teemojen kautta. Työpajarunkoihin liittyy ikäsuositukset. Oppaan menetelmät mahdollistavat lasten osallisuuden ihmisoikeuksien opetuksessa. Opas sopii hyvin myös Compasito -oppaan käyttöönottoa täydentäväksi materiaaliksi.

Arvokas yhdenvertaisuus -työpajarunko löytyy oppaan sivuilta 16–21.

- **Lataa Lapsen oikeudet toiminnallisesti -opas (pdf):** <http://bit.ly/2bOf3Jy>
- **Lataa Compasito – ihmisoikeuskasvatuksen käsikirja (pdf):** <http://bit.ly/2bfzfhfE>

Lisätietoja:

- **UNICEFin ihmisoikeus- ja globaalikasvatusmateriaalit:** <http://bit.ly/2bOfd3v>
- **UNICEFin opettajan oppaat ja kirjat:** <http://bit.ly/2bF4Sbl>

Muumien malliin

Materiaalin tuottaja: Mannerheimin Lastensuojeluliitto

- **Kohderyhmä:** alakouluikäiset

Esittely:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tehnyt Muumilaakson tarinoista kouluviihtyvyyttä lisäävään työskentelyyn sopivan videomateriaalin ja siihen tuntisuunnitelmia ja malleja. Materiaalin ja harjoitusten tavoitteena on herättää luokassa keskustelua tietoiskujen teemoista, kuten erilaisuuden hyväksymisestä ja tasa-arvoisuudesta. Harjoitukset ja projektimallit ovat sellaisia, että niitä voi käyttää minkä tahansa teeman käsittelyssä ja useiden oppiaineiden tunneilla.

Tietoiskuista erityisesti nro 1. Kaikki otetaan mukaan, 2. Hyväksymme erilaisuutta, 6. Emme kiusaa, 9. Puolustamme pienempiä ja 10. Olemme tasa-arvoisia liittyvät yhdenvertaisuuteen.

- **Lataa Muumien malliin -opas ja tietoiskut:** <http://bit.ly/2bOeP54>

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

Kaverina kaikille Oppiainekohtaiset tuntivinkit

Materiaalin tuottaja:

 UNICEF (2004, uudistettu painos 2009)

Kohderyhmä:

 alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

Oppiaine:

Kuvataide, Liikunta ja terveystieto, Tietotekniikka, viestintä ja mediakasvatus, Äidinkieli/kirjallisuus, Historia ja yhteiskuntaoppi

Esittely:

Miltä tuntuu joutua syrjityksi sukupuolen, alkuperän, kielen, vammaisuuden, iän tai sairauden takia? Moni lapsi joutuu kokemaan ulkopuolisuutta koulussa ja vapaa-ajalla. Kaverina kaikille on opettajanopas, joka antaa eväitä pohdinnoille suvaitsevaisuudesta ja tarjoilee toiminnallisia harjoituksia syrjinnän ehkäisemiseen ja suvaitsevaisuuden edistämiseen. Oppiainekohtaisista tuntivinkeistä löytyy räätälöityjä tehtäviä ala- ja yläkouluun sekä lukiolaisille.

- **Lataa Kaverina kaikille – opettajanopas syrjinnän estämiseen (pdf):** <http://bit.ly/2bh95mz>
- **Lataa oppiainekohtaiset tuntivinkit (pdf):** <http://bit.ly/2bMoEzh>

Yhdenvertaisuuden supersankari

Materiaalin tuottaja:

Sarjakuvakeskus yhdessä Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkoston kanssa (2016)

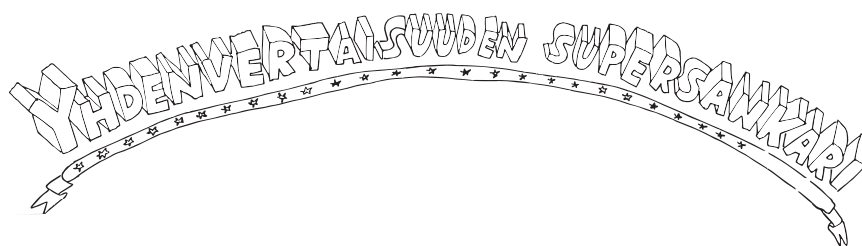
 Kohderyhmä:

 alakouluikäiset, yläkouluikäiset

Esittely:

Yhdenvertaisuuden supersankarin tehtävä on varmistaa, ettei ketään kiusata ulkonäön, uskonnon, vamman tai muun sellaisen takia tai sen perusteella, kenestä tykkää. Kerro sarjakuvalla, mitä sinä teet supersankarina kun näet, että jotakin kohdellaan väärin.

- **Lataa Yhdenvertaisuuden supersankari -tehtävä:** <http://bit.ly/2bz300N>

INNOpoli-peli

Materiaalin tuottaja:

PTK – poikien ja tyttöjen keskus (2016, osana Lapset innovaattoreina -hanketta)

Esittely:

INNOpoli on paikallisesti tuunattavissa oleva lautapeli, jota voi käyttää suunnittelun ja kuulemisen välineenä tai päättäjien haastamisessa. Peli nostaa esiin lasten oikeudet, ja siihen voi myös liittää jonkin erityisteeman, kuten yhdenvertaisuuden.

Hieman Monopolia muistuttava INNOpoli koostuu kahdesta pelialustasta, joilla voi pelata kolmea eri-ikäisille suunnattua peliä. Pelin avulla lapset ja nuoret voivat osallistua erilaisten itseä lähellä olevien asioiden ja toimintaympäristön kehittämiseen. Se vahvistaa kokemusta osallisuudesta ja omista vaikuttamismahdollisuuksista.

- INNOpoli Neronleimaus soveltuu kaikille pelaajille noin 6-vuotiaasta ylöspäin. Sen tarkoituksena on ideoida pelimaailmaa paremmaksi paikaksi olla ja elää. Vaikka ideointi tapahtuu pelimaailmassa eikä ideoiden toteuttamismahdollisuuksista tarvitse kantaa huolta, pelin ja sen ideoinnin avulla voi kehittää myös todellisen lähiympäristön elämää ja toimintoja paremmiksi.

 Lataa INNOpoli-peli: <http://bit.ly/2bATtuW>

INNOpoli-peliä myös myydään omakustannehintaan painettuna pelinä oheistarvikkeineen.

Kysy lisää kouluttaja Markku Autiolta, markku.autio@ptk.fi.

Arjen pieniä tekoja -haasteet

Materiaalin tuottaja:

- Pienempi kuin kolme ry yhdessä Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkoston kanssa (2016)

Kohderyhmä:

- alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

Esittely:

Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkosto tekee syksyllä 2016 yhteistyökampanjan Suomen tunnetuimpien tubettajien kanssa. Tubettajien hyväntekeväisyhdistys Pienempi kuin kolme ry:n tubettajat Soikkuu, Eeddspeaks ja RoniTheGamer julkaisevat syksyn kuluessa Youtubessa ja muissa sosiaalisen median kanavissa neljä videota, joissa he keskustelevat lasten ja nuorten kanssa yhdenvertaisuudesta ja haastavat heitä arjen pieniin tekoihin yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

 Lisätietoja tubettajien videoista löydät syksyn 2016 kuluessa täältä: <http://bit.ly/2bfM7rt>

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

Ryhmän toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät

Materiaalin tuottaja:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Kohderyhmä:

alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

Esittely:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tuottanut ryhmän toiminnan tukemiseen liittyviä tehtäviä, joiden avulla oppilaat käsittelevät rooleja ryhmän jäsenenä ja vaikuttajana sekä positiivista erilaisuutta.

Samanlainen, erilainen ryhmä

Tehdään erilaisten väittämien avulla näkyväksi, miten eri tavalla ryhmän jäsenet kokevat oman ryhmänsä.

📄 **Lataa harjoitus (pdf):** <http://bit.ly/2bDD8mP>

Erilaisuuden kukka

Tuodaan esille positiivista erilaisuutta ja vahvistetaan ryhmähenkeä pohtimalla jokaisen erilaisia ominaisuuksia ja ryhmän yhteisiä ominaisuuksia.

📄 **Lataa harjoitus (pdf):** <http://bit.ly/2bMSkNi>

Kiusaamisen ehkäisyyn liittyvät tehtävät

Materiaalin tuottaja:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Kohderyhmä:

alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat, vanhempainillat

Esittely:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tuottanut harjoituksia kiusaamisen ehkäisystä sekä oppilaiden osallisuudesta kiusaamisen vastaiseen työhön. Tehtävät liittyvät asenteisiin, kiusatun kokemuksiin ja kiusatun auttamiseen.

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

Esimerkkitehtävä vanhempainiltoihin:

Asennetesti

Pohditaan omia kiusaamiseen ja koulussa viihtymiseen liittyviä asenteita ja keskustellaan niistä parin kanssa sekä yhteisesti vastaamalla kiusaamiseen liittyviin väittämiin.

↓ **Lataa harjoitus (pdf):** <http://bit.ly/2bv3oQR>

Seurataan liikettä

Havainnollistetaan epäsuoraa kiusaamista piirissä tehtävän harjoituksen avulla, jossa piirin keskellä olija yrittää arvata, kuka johdattelee muita piirissä olijoita.

↓ **Lataa harjoitus (pdf):** <http://bit.ly/2bMpHzl>

Piiristä pois

Kokeillaan miltä tuntuu joutua toisten suoran häirinnänteon kohteeksi estelemällä piirin keskellä olijaa pääsemään pois piiristä.

↓ **Lataa harjoitus (pdf):** <http://bit.ly/2bF6uLL>

Sinä voit auttaa

Pohditaan lyhytfilmin avulla kiusatun puolustamista.

↓ **Lataa harjoitus (pdf):** <http://bit.ly/2bfBVCm>

Yhdenvertaisuuden salaisuus

Materiaalin tuottaja: Vanhempainliitto, EPeLI-hanke (2016)

Kohderyhmä: alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

Esittely: Tuokiosuunnitelma toiminnalliseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön oppilaiden kanssa. Voidaan toteuttaa yksittäisen luokan kanssa oppitunnilla tai pisteenä esim. hyvinvointipäivässä. Pajasta voi ottaa vetovastuun myös vanhempainoimijat tai vanhempia voidaan kutsua mukaan toteutukseen.

↓ **Lataa tuokiosuunnitelman materiaalit:** <http://bit.ly/2bha3dC>

↓ **Lisätietoa EPeLI-hankeesta:** <http://bit.ly/2c5xtZq>

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

Lapsilla on
omat oikeudet

Elävä kirjasto

Materiaalin tuottaja: Allianssi

Kohderyhmä: alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

- **Esittely:** Elävä kirjasto on tapahtuma, jossa erilaisia ryhmiä edustavat ihmiset tulevat kertomaan omasta näkökulmastaan ikään kuin elävinä kirjoina. Kirjoja voivat olla esimerkiksi ”maahanmuuttaja” tai ”transihminen” tai ”kirjailija” tai ”insinööri”, ketä halutaan kutsua paikalle. Kirjaston käyttäjä voi lainata elävän kirjan esimerkiksi 15 minuutin ajaksi ja kysellä kirjalta tämän elämästä.
-
-

Elävän kirjaston vahvuus on sen tarjoama mahdollisuus ennakkoluulojen voittamiseen ja erilaisuuden kohtaamiseen. Toisen ihmisen kanssa keskustellessa on molempien uskallettava kuunnella toista.

 Lisätietoa Elävästä kirjastosta: <http://bit.ly/2bAW9J1>

Kirjanmerkit – Käsikirja verkon vihapuheen torjumiseen ihmisoikeuskasvatuksen kautta

Materiaalin tuottaja: Ei vihapuheelle -liike

Kohderyhmä: soveltuvin osin 5–6-luokkalaiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

- **Esittely:** Kirjanmerkit-materiaali on konkreettinen, tehtävien muotoon tehty materiaali ihmisoikeuskasvatukseen ja etenkin verkossa tapahtuvan vihapuheen sekä rasistisen syrjinnän torjumiseen. Tehtäviä on monenlaisia ja ne soveltuvat erilaisten aiheeseen liittyvien teemojen käsittelyyn. Plussaa hyvin rakennetusta taulukosta, josta näkee yhdellä silmäyksellä eri tehtävien teeman ja tarkoituksen.
-
-

Materiaali on siitä poikkeuksellinen, että se nivoo tehtäviinsä opetussuunnitelmiin kuuluvia alueita myös laajemmin kuin omien teemojensa osalta. Syrjinnän käsittelyn ohella voidaan siis perehtyä esimerkiksi oikeudenkäynnin kulkuun, kampanjan rakentamiseen tai internetlukutaitoon.

 Lataa Kirjanmerkit -käsikirja: <http://bit.ly/2bfAZgZ>

Normit Nurin: Älä oleta

Materiaalin tuottaja: yhteistyössä Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI, ihmisoikeusjärjestö Seta ja ruotsinkielinen opiskelijajärjestö Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf (2013)

Kohderyhmä: soveltuvin osin 5–6-luokkalaiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat, vanhempainillat

- **Esittely:** Älä oleta on normikriittinen opetusmateriaali, joka sisältää ajatuksia ja konkreettisia harjoituksia kouluympäristössä ja yhteiskunnassa vallitsevien normien purkamiseen, syrjinnän vastustamiseen sekä opetuksen ja kouluympäristön yhdenvertaistamiseen.
-
-
-

Materiaali koostuu kertomuksista, jotka avaavat erilaisten ihmisten elämää ja etenkin kouluympäristössä kohdattuja normeja, konkreettisista tehtävistä ja ehdotuksista, joilla myös koulu ympäristönä voidaan parantaa.

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

Materiaali pyrkii purkamaan normeja ja oletuksia laaja-alaisesti eri alueilta niin sukupuolen, seksuaalisuuden, etnisyyden kuin vammaisuudenkin osalta. Se on suunnattu ennen kaikkea yläkoulun ja toisen asteen opiskelijoille, mutta soveltuu myös vanhempainiltojen keskustelualustaksi ja alakoulun 5-6-luokille.

📄 **Lataa Normikriittinen opetusmateriaali Älä oletta (pdf):** <http://bit.ly/2bUypPo>

Lisätietoja: <http://bit.ly/2bAVAPf>

Syrjinnästä vapaa koulu

🟡 **Materiaalin tuottaja:** Oikeusministeriö/Yhdenvertaisuus etusijalle -hanke

🟢 **Kohderyhmä:** alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

🟢 **Esittely:**

🔴 Syrjinnästä vapaa koulu

-sitoutuu vastustamaan ja puuttumaan kaikenlaiseen syrjintään, kiusaamiseen ja häirintään kouluyhteisön kaikilla tasoilla oppilaista henkilökuntaan.

-tunnustaa ja hyväksyy ihmisten erilaisuuden osaksi kouluyhteisöä.

-sitoutuu tasoittamaan eriarvoisuutta sekä edistämään ja ylläpitämään yhdenvertaisuutta

Lisätietoja/ideoita teemapäivän toteuttamiseen: <http://bit.ly/2bF6TVv>

📄 **Lataa Koulu – syrjinnästä vapaa alue -opas (pdf):** <http://bit.ly/2bhajsZ>

Selvitys syrjinnän vastaisen pedagogiikan keinoista & käytännöistä (pdf): <http://bit.ly/2bh8IIL>

Art Against Racism

🟢 **Materiaalin tuottaja:** Allianssi (2015)

🔴 **Kohderyhmä:** yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat

🟢 **Esittely:** Art Against Racism on opas rasisminvastaisesta toiminnasta nuorten kanssa. Opas esittelee työpajamallin, jonka voi toteuttaa hyvin myös koulussa.

📄 **Lataa Art Against Racism -opas:** <http://bit.ly/2c5wzww>

Kouluosallisuus – tietoa, aineistoa ja ideoita

🟡 **Materiaalin tuottaja:** Vanhempainliitto, Valosa-hanke

🟢 **Kohderyhmä:** alakouluikäiset, yläkouluikäiset, toisen asteen opiskelijat, vanhempainillat

🔴 **Lisätietoja:** <http://bit.ly/2bDE2Qf>

🟡 **Lataa Kuulunko joukkoon -luokatehtävä (pdf):** <http://bit.ly/2bz63pL>

📄 **Lataa Kuulunko joukkoon -kotitehtävä (pdf):** <http://bit.ly/2bv3pnV>

Materiaalit on koonnut Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkosto.

Lisätietoja: <http://bit.ly/2bh7SLZ>

Viestintäkoordinaattori Janne Kettunen, janne.kettunen@lslk.fi

Tutustu lapsen oikeuksiin osoitteessa Lapsenoikeudet.fi

